

natur per concursum vel influxum imbibitum in eadem actione. Probatur consequentia, quia inter illud signum naturæ, in quo præexistit indifferens, et aliud in quo actionem jam elicit, non datur medius status, seu medium instans naturæ, in quo intelligatur prædeterminata a Deo per illum influxum; quia ostensum est inter illum influxum Dei et influxum voluntatis non esse ordinem naturæ nec causalitatis; ergo in hoc modo agendi, et secluso prævio influxu immediato in potentia ipsa voluntatis, non est necessaria vera et propria prædeterminatio.

22. Addo semper illa verba *vera et propria*, quæ etiam dici potest univoca prædeterminatio. Quia æquivocando in verbo prædeterminandi, potest quis illam Dei actionem vocare prædeterminationem, quia per illam actionem voluntas se determinat; ideoque cum eadem actionem Deus faciat, potest etiam dici per illam determinare voluntatem, quamvis non sine illa libere, et omnino simul cooperante. Unde ulterius, quia eadem actio principaliori ac excellentiori, magisque independenti modo est a Deo quam a voluntate, ideo ad hoc significandum potest illa determinatio a Deo dici prædeterminatio. Sed hoc dico tantum esse verbo ludere, significationem ejus mutando, per quod omnino a propria quæstione divertimur. Nam in illo usu verbi, particula *præ* non significat ordinem causalitatis, neque indicat aliquod auxilium efficax quo dentur voluntati vires ad operandum, nec significat determinationem quæ in voluntate fiat, ut operari valeat, sed significatur solum excellentia et major perfectio influxus divini, seu illius actionis, prout est a Deo, quam ut est ab hominis voluntate. In quo sensu nulla est quæstio de prædeterminatione, cum tota difficultas consistat in antecessione causalitatis, qua dicitur auxilium efficax facere, ut voluntas faciat, efficienter ac physice et causaliter prædeterminando voluntatem ipsam.

23. Quod facile declaratur ostendendo rationem difficultatis longe disparem inter hoc auxilium simultaneum et prædeterminans causaliter, quam P. Cumel, et alii enixe et frequenter postulant. Nam in hoc simultaneo influxu Dei cum voluntate ad ejus primam determinationem, influxus Dei non ponitur, nisi cum dependentia ejusdem numero actionis indivisibilis, a libera cooperatione voluntatis, et ideo illa determinatio nunquam est suppositio antecedens causaliter liberam voluntatis usum, sed illum potius intrinsece includit,

ideoque, quantumvis ille influxus Dei, propter suam excellentiam, vocetur prædeterminatio, nunquam per particulam *præ* significatur suppositio antecedens necessitans voluntatem ad cooperandum, sed solum dicit ita esse simul cum cooperatione voluntatis, ut cum illa dignior et excellentior sit, de quo nemo dubitat. Altera vero prædeterminatio causalis inducet antecedentem necessitatem, quæ in dicto auxilio simultaneo non invenitur, et ideo dicimus ex parte illius vel esse non posse, vel saltem non esse, veram et propriam determinationem de qua loquimur. Unde, cum Ledesma et alii supra citati dicunt Deum esse qui prædeterminat voluntatem, et nihilominus voluntatem in eodem signo naturæ efficere prædeterminationem sui, si loquantur de prædeterminatione æquivoce et in hoc posteriori sensu, vel fugiunt difficultatem, vel certe solis verbis a nobis dissentiant, non in re. Ille tamen sensus non potest consistere cum multis aliis doctrinis, quas de hac prædeterminatione tradunt, nec cum distinctione auxilii efficacis physice prædeterminantis ab auxilio simultaneo. Si autem in sensu proprio et usitato inter nos de prædeterminatione loquuntur, repugnat profecto prædeterminationem fieri active a voluntate libere cooperante, cum ad hoc illi detur a Deo, ut ipsa suam primam actionem ac primum influxum inchoare valeat, quia (ut ipsi supponunt) præexistens indeterminata id facere non potest. Ablata ergo vera prædeterminatione, quæ per actionem præviam et solius Dei, et distinctam in re ab actione voluntatis fiat, nulla relinquatur prædeterminatio vera ex vi solius simultanei influxus, quem Deus, ut prima causa et auctor gratiæ, habet in talem actionem voluntatis.

CAPUT XIX.

UTRUM CONCURSUS SIMULTANEUS, UT EST A VOLUNTATE DEI, SEMPER AC NECESSARIO HABEAT VIM PRÆDETERMINANDI PHYSICE VOLUNTATEM.

1. *De alio sensu questionis.* — *Auxilium Dei dupliciter spectari potest.* — Priusquam fundamento contrariæ sententiæ respondeamus, oportet de alio sensu quæstionis dicere, quia possunt illius sententiæ auctores in hoc posteriori sensu suam opinionem interpretari, et discursum a nobis factum enervare, adhibita quadam distinctione, quam de prædeterminatione in actu primo supra retulimus, et hic potest apparenter accommodari. Nam concursus seu auxilium Dei dupliciter spectari

potest, primo, secundum se, et secundum suam præcisam entitatem; secundo, ut procedit a voluntate efficaci Dei, qua vult hominem efficere talem consensum. Priori ergo modo, verum est concursum illum non habere vim prædeterminandi voluntatem, quia suo modo pendet a libera et simultanea cooperatione ejus. Et hoc probant omnia quæ in præcedenti discursu dicta sunt, et id fortasse non negabunt contrariæ sententiæ defensores, cum etiam de auxilio prævio interdum id doceant, ut vidimus. At vero spectatus ille concursus posteriori modo videtur habere vim determinandi et prædeterminandi voluntatem humanam. Probatur, quia ut procedens ab illo decreto divinæ voluntatis, participat totam vim et efficaciam illius; sed illud decretum Dei est efficacissimum ad determinandum libere voluntatem nostram; ergo et ille influxus Dei, ut ab illo decreto manans, habet eandem vim. Minor probatur, quia non potest nostra voluntas resistere tali decreto voluntatis divinæ, ut est de fide certum; unde, posito illo decreto, quod Deus efficaciter vult ut ego libere velim, fieri non potest quin velim, et libere velim; ergo mea voluntas manet determinata ad talem actum, ex vi divini decreti. Unde, cum illud decretum antecedit hominis consensum, vere dicitur per illud prædeterminari, et quia illius decreti efficacia non mandat executioni, nisi medio auxilio simultaneo, ideo tale auxilium non ex se, sed ob respectum ad tale decretum dicitur prædeterminare voluntatem, et habere quamdam veluti eminentem antecessorem ad illam prædeterminandam.

2. Nihilominus assero etiam hoc modo non esse necessariam prædeterminationem physicam voluntatis humanæ ad liberum consensum præstandum, postquam sufficienter præventa et excitata est, habetque omnia auxilia gratiæ necessaria ex parte principii proximi, ad physice efficiendum talem actum. Ita tenent auctores omnes moderni, in cap. 10 et 11 allegati, et in capite sequenti allegandi. Nunc enim non dico hunc modum prædeterminationis in prædicta responsione esse impossibilem, vel simpliciter, vel cum usu libertatis, id enim videbimus capite sequenti; sed solum dico non esse necessarium ad omnes et singulos actus, seu consensum supernaturales nostræ voluntatis. Ratio est, quia non est necessarium ut concursus simultaneus, quem Deus præbet ad singulos actus supernaturales, procedat ex illo decreto absoluto voluntatis Dei, quale in dicta responsione explica-

tur; sed tota ratio illius prædeterminationis dicitur esse tale decretum; ergo neque talis prædeterminatio necessaria est ad singulos actus. Consequentia cum minori evidentes sunt ex dictis; major autem probatur, quia illud decretum non est necessarium ut voluntas humana constituatur in actu primo completo, et ita perfecto et sufficiente ad præstandum consensum, vel eliciendum quemcumque actum supernaturalem, ut solum indigeat concursu actuali et simultaneo; tum quia, sublato e medio auxilio prævio (ut supponimus), nihil aliud fingi potest necessarium; tum etiam quia sæpe ostensum est illud esse de ratione auxilii sufficientis, quod proxime antecedit effectum liberæ actionis. Nam esse potest in his qui non consentiunt, et tamen illis non datur ex vi illius decreti, ut per se notum est; ergo ad habendum omne auxilium necessarium proxime ante concursum simultaneum, non est necessarium illud decretum. Neque etiam est necessarium ad ipsum concursum præstandum. Ergo nulla superest ratio ob quam illud decretum simpliciter necessarium sit. Hanc consequentiam nunc ut claram suppono, quia ad producendos effectus per causas secundas, per se loquendo, et quantum est ex parte ipsorum effectuum, vel ex indigentia causarum secundarum, solum illud decretum et ea tantum efficacia ex parte divinæ voluntatis necessaria est quæ, ad præstandum generalem concursum effectui accommodatum, sufficiens fuerit, quidquid sit, an ex parte Dei intercedere possint alia decreta prædefinitiva, de quibus sæpe tactum est, et infra capite 30, dicturi sumus. Nunc ergo solum superest probanda minor propositio, ad quam tota hujus puncti difficultas revocatur.

3. *Ad concursum simultaneum præstandum, non est absolutum Dei decretum necessarium.* — Quod ergo ad concursum simultaneum præstandum, non sit absolutum Dei decretum necessarium, probatur primo ex objecto illius decreti, nam per illud proxime solum vult Deus concurrere cum voluntate; sed in ipso nomine, et ratione concursus includitur, ut non solus Deus faciat talem effectum, sed cum alio simul coefficiente; ergo ex vi talis objecti non est absolutum necessarium, et efficax decretum de tali effectu futuro, sed solum de concursu cum alio, in quo includitur conditio, si alius coëffecerit. Dices imo, eo ipso quod Deus vult concurrere, vult etiam hominem cooperari, nam concursus est plurium cursus, et ideo si Deus absolute vult concursum cum

voluntate, vult etiam ipsam voluntatem operari, et ita vult etiam absolute consensum ejus. Sicut si Deus vult absolute unum correlativorum esse in rerum natura, eo ipso vult etiam aliud; ut si voluit Abraham habere filium, voluit etiam illum esse patrem; concursus autem includit alium concurrentem quasi correlativum; ergo absoluta voluntas unius includit similem voluntatem alterius. Respondeo duobus modis posse aliquem concurrere cum alio: uno modo, absolute volendo utriusque concursum, alio modo, volendo tantum suum concursum ex suppositione alterius, vel sub conditione, si alter velit concurrere; utrumque enim modum experimento humano cognoscimus, et certe posterior modus est frequentior inter homines. Servata ergo proportionem, dicimus, esto possit Deus priori modo velle actionem voluntatis humanæ, et ita simul absolute velle et suam et voluntatis humanæ efficientiam actualem (de quo dicemus capite sequenti), nihilominus illum modum volendi non esse necessarium ad concursum Dei, sed satis superque esse secundum, quia Deus potest velle præstare suum influxum, non simpliciter et absolute, sed quantum est ex se, et subintellecta conditione, si per humanam voluntatem non steterit. Quid enim repugnat Deum ita velle? Si autem non repugnet, ponamus id voluisse, certe illud sufficere ad concurrendum actu, si per hominem non steterit, quia Dei voluntas semper permanet, et de se est efficax, ideoque, licet conditionata sit, dum completur conditio, transit in absolutam, et habet effectum; illa ergo sufficit ad concursum ad extra præstandum; ergo aliud decretum magis absolutum non est simpliciter necessarium.

4. *Probatur argumento sumpto ex concursu ordinis naturalis.*—Secundo, probatur eadem propositio inductione, seu argumento sumpto ex concursu ordinis naturalis. Nam, ut Deus hunc concursum præbeat humanæ voluntati ad actus naturalis ordinis, non est necesse ut talis concursus procedat ex absoluto et efficaci decreto, quo Deus velit hominem hoc vel illud velle; ergo neque ad præbendum simultaneum in ordine gratiæ est necessarium illud decretum. Consequentia probata est in lib. 3, quia licet concursus generalis gratiæ sit nobilioris generis in ordine entis, tamen in modo quo datur vel offertur causæ secundæ, eadem proportionem servat, quia nulla ratio diversitatis intercedit. Quia ante hunc concursum gratiæ supponitur data voluntati omnis gratia

necessaria in actu primo complete ad volendum, et ita ei offertur concursus, ut in manu ejus relinquatur ex parte sua concurrere, vel non concurrere, et sic etiam impedire ne Dei concursus ad extra exeat; ergo servat proportionem quoad modum concursus ordinis naturalis.

5. Jam ergo probatur antecedens inductione in actibus peccatorum; Deus enim non præbet suum concursum ad illos, præveniendos illos absoluto decreto, quo velit hominem habere talem actum, præsertim prius ratione quam præviderit voluntatem hominis fuisse ad talem actum determinandam; id enim et divinæ sapientiæ ac bonitati repugnat, et sanctis Patribus, dicentibus Deum non prædestinare actus malos, ut videre licet maxime in Prospero, ad Gallos, cap. 1, et ad Vincentium, cap. 6, 10 et 11. Quid est enim prædestinare, generaliter sumptum, prout ad singulos actus applicatur, nisi ex se absoluto et efficaci decreto destinare, aut velle ut aliquid fiat? Non habet ergo Deus hoc decretum circa actus malos, etiam ut sunt effectus quidam et reales volitiones; quia, ut ibi dixit Prosper: *Deus non inserit homini aut dæmoni hujusmodi affectum, aut voluntatem.* Propter quod dixit etiam Augustinus in Enchirid., cap. 31, scriptum non esse: *Non est voluntas nisi a Deo, quia verum non est, licet omnis potestas sit a Deo.* Et propterea etiam sub disjunctione, in eodem libro, cap. 95, dixit nihil fieri nisi quod Deus velit, aut volendo, aut sinendo ut fiat; et alia multa loco allegato adduximus, et in prolegomeno 2; et in sequentibus, agendo de prædefinitionibus, aliquid addemus. Præbet ergo Deus concursum ad reales actus peccatorum, sine illo prævio decreto suæ voluntatis, quo ex se absolute velit talem hominem consensum præstare, sed solum per voluntatem concurrenti, homine ipso cooperante, in quo tacita includitur conditio; ergo signum est per se, et ex generali ratione concursus, nihil aliud esse necessarium, ac subinde neque in actibus bonis vel supernaturalibus illam necessitatem inveniri. Et declarari potest, quia, ut Deus faciat, non oportet ut velit vel voluerit quod alius facturum, sed satis est ut velit quod ipse facturum est. Nam, ut Augustinus etiam dixit, ea tantum prædestinat quæ est ipse facturum, lib. de Prædestinat. sanctorum, cap. 10. Ergo ut concurrat, satis est ut velit suum influxum, etiamsi non velit influxum voluntatis humanæ, sed illum dari sinat, ut citato loco dicit idem Augustinus, vel per-

mittat, ut in aliis locis habet. Neque obstat quod in re hi duo influxus non distinguantur, quia nihilominus potest Deus mente discernere illam actionem, ut est a se, et ut est a voluntate creata, et ita illam velle quantum est ex se sub priori respectu, non tamen sub posteriori, sed tantum sinendo aut permittendo, vel etiam optando, juxta capacitatem materiæ, ut a voluntate humana fiat.

6. *Probatur ab inconvenienti.*—*Concursus ordinis gratiæ est simpliciter necessarius ad consensum supernaturalem.*—Tertio, idem probamus præcipue ab inconvenienti tractato cap. 11. Quia si ad consentiendum gratiæ vocanti necessarius est concursus Dei ad extra manans ex illo decreto absoluto Dei ad intra, sequitur eos, qui carent tali concursu, simpliciter et absolute non posse consentire gratiæ vocanti; hoc autem omnino falsum est, ut sæpe diximus et probavimus, et ab adversariis sub his verbis non admittitur; ergo etiam est falsum tale decretum esse necessarium. Probatur sequela, quia, supposita illa necessitate, ille, qui caret concursu in se recepto, nunquam habet illum in potestate sua; ergo nec consensum habet in potestate sua; ergo non fuit potens ad consentiendum. Qui enim simpliciter potest consentire, profecto habet consensum in potestate sua, quia non potest nisi ratione hujus potestatis; ut autem sæpe ex Augustino diximus, id habemus in potestate nostra, quod si volumus facimus; non potest autem hoc modo habere homo in potestate sua consensum, nisi etiam habeat concursum Dei oblatum, ac proinde positum in sua potestate; quia concursus ordinis gratiæ est simpliciter necessarius ad consensum supernaturalem; ergo qui non habet concursum in re ipsa, si neque in sua potestate illum habet, ita ut infallibiliter detur, si velit, profecto neque consensum habet in sua potestate. Quod autem juxta illam sententiam homo non habeat concursum in sua potestate, probatur, quia ipse concursus nec datur, nec dari potest, sine illo decreto antecedente voluntatis Dei, ut in illa sententia supponitur; sed Deus non habuit tale decretum æternum circa hominem, qui in actu primo illum concursum non recipit, quia decretum illud, cum sit efficax et absolutum, non caret effectu; neque homo potest aliquid facere, ut Deus habeat tale decretum; ergo nullo modo habet in sua potestate talem concursum.

7. Respondent decretum Dei non esse necessarium ad posse, sed ad agere; et ideo, licet

Deus non habuerit decretum, hominem posse agere, licet acturus non sit. Sed contra, quia, ut supra de concursu dixi, licet in se tantum sit necessarius ad actionem, tamen habere illud oblatum, est necessarium ad potestatem agendi; non offertur autem nisi per decretum Dei; ergo quod supponatur decretum in suo ordine sufficiens, est necessarium non solum ad agere, sed etiam ad posse. Et declaratur facili et humano modo ex illo axioma: *Id possumus quod per amicos possumus.* Quo D. Thomas 1. 2, q. 109, a. 4, utitur ad conciliandam libertatem arbitrii cum necessitate gratiæ. Illud enim axioma verum habet, quando vel amicus paratus est ad auxiliandum, vel saltem auxilium ejus ab altero potest impetrari et obtineri. Si autem amicus omnino ex suo arbitrio decrevisset non adjuvare alium, neque alter posset illum ab illa voluntate mutare, profecto non haberet in tali casu locum axioma illud: *Id possumus quod per amicos possumus*, et simpliciter esset homini impossibile, quod sine adjutorio talis amici facere non posset. In præsentia ergo applicatur illud axioma, quia, licet causa secunda non possit suum effectum facere sine concursu seu adjutorio primæ, nihilominus simpliciter potest facere effectum suæ virtuti proportionatum, quia causa prima de se parata est ad concurrendum, et consequenter voluntate sua offert illi concursum, quia Deus non aliter est paratus, nec indiget alia præparatione, nisi voluntate sua. Unde si absolute et efficaciter, ac ex se Deus ab æterno decrevisset non juvare causas secundas in agendo, simpliciter non possent suos effectus producere, quia nec per se, nec per amicum, ut sic dicam, possent operari.

8. *Advertendum.*—Et ne quis tergiversetur, dicendo quod semper intrinsecam suam potestatem retinerent, oportet advertere sermonem esse de potentia simpliciter et proxima, quæ includit omnia requisita in actu primo, seu in præparatione. Et ut nullus sit dubitandi locus, maxime id est verum, loquendo de potestate morali, quæ necessaria est ut possit imputari non agenti carentia actionis, si illam omittat. Ita igitur voluntas per gratiam excitata, et in actu primo sufficienter constituta, licet indigeat simultaneo influxu et concursu gratiæ, nihilominus est simpliciter potens ad consentiendum, quia, quoad influxum habitus vel alterius principii proximi sibi inhærentis, habet illum ad nutum suum, quia habitu, etiam infuso, vel simili principio utitur, cum vult; quoad influxum vero Dei, oportet ut habeat

illum ita paratum, ut infallibiliter detur, quantum est ex parte Dei; ergo e contrario, si Deus non est ita paratus, nec nostra voluntas est moraliter potens, nec illi potest imputari quod careat concursu, et consequenter neque quod careat operatione; ergo, simpliciter et humano modo loquendo, non potest, quia sola potentia physica, quæ in illa manet, parum profecto refert ad liberam potestatem cui carentia actionis imputetur. Confirmatur, quia impossibile est me habere in potestate mea effectum, nisi habeam actu vel in mea potestate quiddam necessarium est ut effectus fiat; quia si non habeam in mea potestate omnia necessaria, poterit effectus non sequi, ex defectu prioris auxilii, vel concursus necessarii, magis quam ex defectu meo. Nam si decretum Dei est necessarium, et non ponitur, nec ego possum facere ut ponatur, cur potius meo defectui imputatur quod non sequatur talis effectus, quam defectui divini decreti? Plane non video. Quod autem Deus non sit paratus ad concurrendum, si necessarium est decretum illud, probatur multipliciter. Primo, quia Deus non est paratus, nisi per aliquam determinationem liberam voluntatis suæ sufficientem ad effectum externum, quantum est ex parte Dei; tunc autem Deus non habuit talem determinationem, ut supponitur, nec deo potest illam inchoare, ut est certum; ergo. Secundo, eo ipso quod Deus non habuit illud decretum, habuit positivum decretum non concurrendi tunc ad talem consensum, vel concurrendi ad aliquem contrarium, quia Dei voluntas in suis decretis liberis non manet suspensa, sed inter opposita aliquid statuit; ergo repugnat Deum paratum esse ad concurrendum, facta hypothese quod non decreverit concurrere. Quis enim dicat Deum esse paratum ad dandum vel faciendum quod ex se absoluto decreto statuit non dare, vel facere? Tertio, carentia talis concursus non potest moraliter imputari; ergo signum est non esse in potestate, nec Deum paratum esse ad dandum illum. Antecedens patet; constituamus enim hominem sufficienter vocatum, prius natura quam voluntas ejus ad consensum vel dissentium determinetur, et quod Deus non decreverit dare talem concursum, sed alium, quid, quæso, faciet homo, ut talem concursum recipiat? Nihil certe responderi aut cogitari potest, quod ad rem pertineat.

9. *Eadem est ratio de concursu simultaneo, ac de prævia prædeterminatione inhærente homini.* — Et hic applicari possunt omnia quæ

in simili discursu diximus, de prævia determinatione inhærente homini. Nam revera eadem est ratio de extrinseco decreto Dei, seu de concursu simultaneo, si ab illo decreto necessario pendet, quia quod tale decretum nobis non inhæreat, sicut prædeterminatio in actu primo, parum refert si necessitas est eadem et antecedens omnino ad nostram libertatem, ita ut ab illa non pendeat poni vel non poni tale decretum, ut revera pendere non potest, si illud est antecedenter necessarium, et pro solo Dei arbitrio datur, vel negatur. Quia quando Deus non habet tale decretum, non est ex præscientia alicujus liberi usus arbitrii, sed ante omnem præscientiam, ut illi auctores consequenter dicunt; nec est propter aliquam dispositionem arbitrii positivam, vel negativam, quia utraque supponit decretum concurrendi, vel non concurrendi Dei, ut facile patet ex supra dictis. Et hoc optime declarat et confirmat ratio supra tacta de concursu, quia si concursus datur per decretum absolutum determinatum ad unum actum, nunquam voluntas est indifferens proxime ad plures actus, et proinde se habet ad alios omnes, extra illum ad quem decrevit Deus concurrere, ac se haberet ad omnes, si Deus decrevisset ad nullum concurrere; tum autem nullum posset operari, nec libere aliquem ommitteret, sed omnibus ex necessitate careret; ergo et nunc necessitate caret illis, ad quos Deus suo solo arbitrio decrevit non concurrere: ergo, in particulari loquendo de actu gratiæ, qui caret concursu ad illum, et habet determinatum concursum ad aliquem alium solum, non libere, nec cum potestate morali actus gratiæ omittit: ergo cum necessitate talis decreti non potest salvari potestas moralis, et libertas consentiendi in his qui carent necessario concursu.

10. Nec est simile de auxilio simultaneo, ut solet nobis objici, si ponamus illud non pendere necessario ac essentialiter ex illo decreto absoluto, sed ex alio involvente conditionem, quale nos explicuimus. Nam si concursus dari potest ex vi decreti conditionati, optime intelligimus, quamvis homo sufficienter vocatus non recipiat actu simultaneum concursum, nihilominus Deum de se paratum esse ad illum dandum, et habere circa talem hominem simile decretum, quia, stante tali decreto, stat non habere in re effectum, quia non est omnino absolutum, et Deus ipse ita temperavit illud, ut cooperante alio ageret ad extra, non vero cooperante non ageret. Est enim

Deus maxime dominus suæ potestatis quoad usum, et suæ actionis ad extra, et ideo potest uno vel alio modo illam velle, juxta consilium voluntatis suæ. Et inde facile etiam intelligitur habere hominem sic vocatum in sua proxima potestate consensum, quia in genere causæ proximæ per vires gratiæ in se receptas, cum potentia obedientiali suæ voluntatis, potest illum consensum elicere, et per amicum, id est, per Deum, habet paratum concursum gratiæ, et ita habet illum in potestate sua, ut jam, posita suppositione ex parte Dei, ex suo arbitrio et concomitante influxu pendeat habere vel non habere ad extra talem concursum. Est ergo longe diversa ratio de auxilio etiam simultaneo, pendente vel non pendente a tali decreto, et ideo dicimus tale decretum non esse necessarium.

11. *Difficultas.* — *Solvitur.* — Unde consequenter sequitur nec prædeterminationem physicam per immediatum influxum Dei in actum consensus posse esse necessariam. Ac proinde cessat distinctio supra nobis objecta. Nam sive illa sit possibilis, sive non (de quo statim), negamus esse necessarium ad liberum consensum supernaturalem auxilium simultaneum habens respectum ad tale decretum, quia ipsum decretum necessarium non est et sine illo potest dari simultaneus concursus, seu auxilium in actione ipsa voluntatis imbibitum. Sicut autem dari potest, ita verisimilius est de facto dari, vel semper, vel frequentius, quia ille est modus magis accommodatus libero arbitrio, et nulla est ratio fingendi semper alium modum determinationis, si aliunde ex re ipsa, et ex dependentia vel subordinatione causæ secundæ ad primam, vel ex peculiari conditione actuum gratiæ id non ostenditur. Occurrebat autem hic difficultas, quia sequitur aliquid fieri in rerum natura sine voluntate Dei, saltem efficaci, et absoluta ipsius effectus, utique actus liberi. Facile vero respondetur negando sequelam, quia quod fit volente Deo ad id concurrere, non fit sine voluntate Dei, sive det concursum per antecedens decretum absolutum, sive per concomitans ex parte objecti, ut in libro tertio explicavi. Nam D. Augustinus, locis citatis, prius absolute dixit nihil fieri nisi quod vult Deus, et postea addidit: *Vel volendo, vel sinendo ut fiat.*

12. Unde ad secundam partem duplex distinctio est adhibenda. Una est de malis actibus, vel bonis. Nam de malis concedimus, et omnino affirmamus fieri sine beneplacito Dei,

et ipso non volente absolute et efficaciter ut actus fiat, sive prius ratione quam illum futurum esse præsciat, sive etiam postquam illum futurum esse prænovit, quia sibi nullo modo placet, nec illum simpliciter vult, sed vellet potius non fieri, licet noluerit illum impedire, nec concursum ad illum negare, et postea illum ad pœnam vel ad aliquod bonum ordinet. In bonis autem actibus, et præsertim supernaturalibus, triplex voluntas Dei distinguenda est, utique, intentionis, executionis, et complacentiæ; prima antecedit effectum actus, et non est proximum principium physicum ejus; secunda comitatur actum, modo supra explicato in libro tertio; tertia subsequitur actum jam prævisum absoluta scientia visionis, de qua dictum est: *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona.* Dico ergo actum bonum et gratiæ fieri posse sine prævia Dei voluntate absoluta exequente, quia sufficit voluntas concomitans, virtute conditionem includens. Nunquam vero fit sine voluntate beneplaciti Dei consequente, et probabile est, maxime quoad actus gratiæ, non fieri sine decreto absoluto divinæ voluntatis per modum intentionis antecedentis, quæ ad ordinem prædestinationis, non executionis pertinet. Sed de hoc decreto, quomodo a voluntate exequente differat, et cur minus repugnet arbitrii humani libertati, sæpe jam dictum est, et infra magis declarabitur.

CAPUT XX.

UTRUM AUXILIUM EFFICAX PRÆDETERMINANS PHYSICÆ VOLUNTATEM, INFLUENDO IMMEDIATE IN ACTUM EJUS LIBERUM, POSSIBILE SIT.

1. *Theologi quidam moderni, quid in hoc puncto doceant.* — In superiori capite vidimus necessitatem hujus auxilii repugnare libertati quoad specificationem, circa supernaturales actus, id est, non relinquere potestatem moralem faciendi illos, in his quibus tale auxilium denegatur; nunc videndum est an tale auxilium datum repugnet libertati quoad exercitium, et ideo possibile non sit, saltem salva actus libertate. Aliqui enim moderni Theologi, qui nobiscum sentiunt in his quæ hactenus contra physicam prædeterminationem auxilii efficaci diximus, in hoc puncto docent, hoc genus physicæ prædeterminationis non repugnare cum libertate actus, ideoque non solum esse possibile, sed sæpe etiam dari, præsertim ad